

PROSIDING

Seminar
POLITIK MALAYSIA

Penyunting

Worran Hj. Kabul
Shireen Haron
Mat Zin Mat Kib
Abdul Kadir Rosline

KEPUTUSAN PILIHAN RAYA UMUM 2008; MUNGKINKAH TERBENTUKNYA SISTEM DUA PARTI DI MALAYSIA?

Mohd Noor Yazid

ABSTRAK

Kertas kerja ini membincangkan keputusan pilihan raya umum Mac 2008 yang dilihat agak berbeza dengan keputusan-keputusan pilihanraya sebelum ini. Dalam pilihan raya ini barisan pembangkang (Pakatan Rakyat, iaitu PAS, PKR dan DAP) telah mendapat sokongan yang kuat dengan mendapat 82 kerusi parlimen daripada 222 jumlah keseluruhan. Pakatan rakyat juga berjaya dapat menguasai lima buah negeri, iaitu Kelantan, Kedah, Pulau Pinang, Perak dan Selangor (selain memenangi sebahagian besar kerusi parlimen di Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur. Adakah ini permulaan kepada proses pembentukan sistem dua parti dalam politik Malaysia? Apakah faktor-faktor seterusnya yang perlu dalam menuju kepada pembentukan sistem dua parti? Apakah halangan-halangan yang mungkin dihadapi dalam menuju kepada sistem dua parti yang mantap dan menjamin kestabilan politik dan kemakmuran kumpulan dominan? Kertas ini diharapkan akan menjadi satu perbincangan awal kepada proses pembentukan sistem dua parti di Malaysia sebagai sebuah Negara Sedang Membangun.

PENGENALAN

Kertas kerja ini akan membincangkan secara ringkas perkembangan politik Malaysia selepas pilihan raya umum ke-12 (8 Mac 2008). Apa yang diteliti adalah telah berlaku satu perubahan yang besar kepada pencapaian parti-parti pembangkang iaitu Pakatan Rakyat (yang terdiri daripada PAS, PKR dan DAP) dan di satu pihak lagi parti-parti komponen Barisan Nasional mengalami sokongan yang relatifnya kurang daripada pilihan raya-pilihan raya umum sebelum ini.

PERBINCANGAN

Perubahan keputusan pilihan raya ke 12 (2008) ini dapat dilihat dengan jelas dari segi keputusan parlimen dimana Pakatan Rakyat memenangi 82 kerusi dan BN mendapat 140 kerusi (semua kerusi parlimen berjumlah 222). Peningkatan yang besar dicapai oleh PKR iaitu daripada 1 kerusi 2004 kepada 31 kerusi dan PAS daripada 7 kerusi dalam pilihan raya 2004 kepada 23 kerusi. Parti-parti komponen BN iaitu UMNO, MCA dan MIC merosot pencapaiannya, iaitu UMNO 79 kerusi (daripada

109 dalam pilihan raya 2004), MCA 15 kerusi (daripada 31 kerusi tahun 2004) dan MIC hanya 3 kerusi (daripada 9 kerusi 2004). Lihat jadual 1 di bawah. Ini tidak pernah berlaku sebelum ini walaupun dalam pilihan raya umum ke-3 pada tahun 1969. Dalam pilihan raya 1969 jumlah kerusi yang dimenangi pembangkang hanya sebanyak 49 kerusi (34 peratus) sahaja dan tiada pakatan di antara parti-parti pembangkang sebagaimana yang berlaku dalam tahun 2008. Peratus kerusi parlimen yang dimenangi pembangkang tidak setinggi dalam pilihan raya kali ini (2008) iaitu sebanyak 36.94 peratus iaitu sebanyak 82 kerusi. Dalam tahun 1990 parti-parti pembangkang mendapat kemenangan yang agak besar, tetapi hanya sebanyak 53 kerusi (daripada 180 kerusi keseluruhan) atau 29.45 peratus. Begitu juga dengan pilihan raya ke 10 pada tahun 1999 pembangkang hanya memenangi sebanyak 23.32 peratus kerusi parlimen atau sebanyak 45 kerusi sahaja. Sila lihat jadual 2 di bawah bagi melihat pencapaian parti-parti pembangkang dan perbandingan dengan pencapaian yang dicapai oleh parti-parti komponen BN daripada tahun 1959 hingga 2008.

Jadual 1: Kedudukan Parti-parti Utama BN dan Pakatan Rakyat dalam Pilihan Raya 2004 dan 2008

Barisan Nasional	Pilihan Raya 2008	Pilihan Raya 2004
UMNO	79	109
MCA	15	31
MIC	3	9
Lain-lain	43	49
Jumlah	140	198
Pakatan Rakyat		
PKR	31	1
PAS	23	7
DAP	28	12
Jumlah	82	20
Kerusi Parlimen Keseluruhan	222	219

Sumber: Kuppuswamy, C.S., 2008, hal. 2

Jadual 2: Pencapaian Parti-Parti Komponen BN dan Parti-Parti Pembangkang dalam Pilihan Raya Umum di Malaysia

Pilihan Raya	Jumlah Kerusi Keseluruhan	Jumlah Dimenangi Perikatan/BN	Peratus (%)	Jumlah Dimenangi Pembangkang	Jumlah Dimenangi Pembangkang
1959	104	74	71.15	30	28.85
1964	104	89	85.58	15	14.42
1969	144	95	66.00	49	34.00
1974	154	135	87.66	19	12.34
1978	154	130	84.42	24	15.58
1982	154	132	85.71	22	14.29
1986	177	148	83.62	29	16.38
1990	180	127	70.55	53	29.45
1995	192	162	84.38	30	15.62
1999	193	148	76.68	45	23.32
2004	219	198	90.41	21	9.59
2008	222	140	63.06	82	36.94

Sumber: Mohd Noor Yazid, 'Sistem dua parti mungkin realiti masa depan,' *Berita Harian*, 17 Mac 2008, hal.9.

Daripada perkembangan ini dapat dilihat telah wujud dua parti politik/gabungan parti politik yang dapat dilihat sebagai asas kepada pembentukan dua parti. (Lihat jadual 3 di bawah). Dalam pilihan raya-pilihan raya sebelum ini tidak wujud pakatan yang jelas di antara parti-parti politik pembangkang seperti yang berlaku dalam pilihanraya 2008.

Jadual 3: Kedudukan Kerusi Dewan Rakyat (Pilihan Raya 2008) Mengikut Negeri

Negeri	Jumlah Kerusi	Barisan Nasional	Pakatan Rakyat
Perlis	3	3	0
Kedah	15	4	11
Kelantan	14	2	12
Terengganu	8	7	1
P. Pinang	13	2	11
Perak	24	13	11
Pahang	14	12	2
Selangor	22	5	17
WP K. Lumpur	11	1	10
WP Putrajaya	1	1	0
N. Sembilan	8	5	3
Melaka	6	5	1
Johor	26	24	2
WP Labuan	1	1	0
Sabah	25	24	1
Sarawak	31	30	1
Jumlah	222	140	82

Sumber: Berita Harian, 10 Mac 2008 (disesuaikan)

Keputusan Dewan Undangan Negeri (DUN) juga berbeza daripada pilihan raya-pilihan raya sebelumnya di mana sokongan yang besar telah diberikan kepada calon-calon Pakatan Rakyat khususnya di lima buah negeri iaitu Kelantan, Kedah, Pulau Pinang, Perak dan Selangor (lima buah negeri ini dikuasai oleh Pakatan Rakyat) manakala peningkatan undi yang besar juga berlaku di Negeri Sembilan, Johor dan Pahang. Walau pun tiga buah negeri ini masih lagi dikuasai oleh Barisan Nasional tetapi jika trenda peningkatan sokongan pengundi kepada calon Pakatan Rakyat terus berlaku seperti pilihan raya umum 2008, maka kedudukan dan kemenangan BN di tiga buah negeri ini juga mungkin tidak dapat dikekalkan dalam pilihan raya akan datang. Negeri Sembilan misalnya walaupun masih dikuasai oleh BN, tetapi Pakatan Rakyat agak kuat (PR sebanyak 15 kerusi; iaitu 10 DAP, 4 PKR dan 1 PAS; BN 21 kerusi). Sokongan pengundi kepada calon-calon PAS di beberapa DUN di Negeri Sembilan juga agak kuat, misalnya di N.4 Klawang calon BN menang dengan hanya majoriti 841 undi. Keadaan yang sama juga berlaku di Johor, walaupun hanya memenangi dua DUN, (iaitu di N. 13 Sungai Abong dan N. 15 Maharani) tetapi peningkatan sokongan kepada calon-calon PR sangat besar. Kemungkinan kepada peningkatan calon PR di Johor dalam pilihan raya akan datang sangat besar jika trenda perubahan pengundi seperti yang berlaku dalam pilihan raya Mac 2008 terus berlaku. Lihat jadual 4 di bawah.

Jadual 4: Kedudukan Kerusi Dewan Undangan Negeri (Pilihan Raya 2008)

Negeri	Jumlah Kerusi	Barisan Nasional	Pakatan Rakyat
Perlis	15	14	1
Kedah	36	14	22
Kelantan	45	6	39
Terengganu	32	24	8
P. Pinang	40	11	29
Perak	59	27	32
Pahang	42	37	5
Selangor	56	20	36
N. Sembilan	36	21	15
Melaka	28	23	5
Johor	56	50	6
Sabah	60	59	1
Jumlah	505	304	201

Sumber: Berita Harian, 10 Mac 2008 (disesuaikan)

Apakah yang sedang berlaku dalam politik dan keputusan pilihan raya Malaysia kini dilihat oleh penulis sebagai satu proses awal kepada pembentukan sistem politik dua parti seperti yang diamalkan di negara-negara maju seperti Amerika Syarikat dan United Kingdom. Sama ada perkembangan ini menjadi realiti atau tidak ianya sedang menuju kepada pembentukan dua parti adalah mempunyai hubungan atau bergantung kepada faktor-faktor seperti berikut: Pertama, adakah keputusan pilihan raya ke-12, 8 Mac 2008 yang lalu akan terus kekal dalam pilihan raya-pilihan raya akan datang; Pengekalan keputusan pilihan raya seperti yang berlaku pada 8 Mac itu dilihat penting ke arah pembentukan sistem dua parti. Kedudukan pembangkang: kerajaan pada kedudukan 82:140 adalah suatu yang penting sebagai asas permulaan. Ini dilihat bahawa pihak kerajaan tidaklah begitu kuat kedudukannya, manakala pihak pembangkang juga tidak pula dilihat sebagai satu kedudukan yang sangat lemah. Keadaan akan lebih baik jika jurang perbezaan pembangkang:kerajaan itu menjadi lebih kecil sedikit (misalnya 20, iaitu pada kedudukan 102:129). Pembentukan sistem dua parti akan terbantut jika keputusan pilihan raya akan datang pihak pembangkang tidak dapat mengekalkan apa yang dicapai sekarang iaitu 82 ahli parlimen. Jadi disini kita harus meneliti bahawa pencapaian pembangkang sekarang berasaskan satu sebab-sebab semasa tertentu atau memang pengundi Malaysia telah mencapai satu tahap kematangan tertentu dalam proses awal mewujudkan sistem dua parti.

Kedua, kekuatan gabungan dan pakatan rakyat, sama ada akan terus kuat atau berpecah/menghadapi masalah dalam masa yang terdekat; Komponen parti-parti Pakatan Rakyat (iaitu PKR, PAS, DAP) adalah terdiri daripada parti-parti politik yang mempunyai asas dan latarbelakang yang berbeza. Misalnya di antara PAS dan DAP mempunyai asas falsafah yang berbeza. PAS berasaskan kepada Islam dan bercita-cita membentuk Negara Islam dalam jangka panjang. Falsafah PAS ini sangat berbeza dengan dasar perjuangan DAP. PKR juga dalam beberapa aspek berbeza dengan PAS kerana ianya berasaskan kepada keadilan untuk semua yang tidak berasaskan kepada bangsa dan agama tertentu yang jelas. Persoalan ini penting kerana jika pakatan ini berpecah maka kekuatan Pakatan Rakyat akan hilang dan pakatan yang kuat serta berupaya bagi menandingi Barisan Nasional akan hilang. Misalnya pihak PAS tidak akan menyokong pembentukan sebuah kerajaan yang terdiri daripada ramai anggota yang bukan-Islam dan tidak melindungi kepentingan hak-hak kedudukan orang Melayu dan agama Islam. Jadi faktor atau falsafah umum yang dapat diterima oleh semua anggota Pakatan Rakyat yang dapat merapatkan hubungan adalah penting.

KESIMPULAN

Akhirnya, penerimaan rakyat massa terhadap parti pakatan alternatif sebagaimana penerimaan rakyat massa sebelum ini kepada BN. Sejauhmanakah penerimaan sebahagian besar rakyat terhadap Pakatan Rakyat ini boleh berlaku sebagaimana penerimaan sebahagian besar rakyat berbilang kaum sebelum ini terhadap calon-calon Barisan Nasional. Adakah pengundi keturunan Cina boleh memberikan sokongan meluas kepada calon Pakatan Rakyat daripada parti PAS, begitulah juga mungkinkah calon DAP boleh diterima oleh pengundi-pengundi Melayu. Jika ini dapat berjalan dengan baik maka proses pembentukan dua parti itu lebih mudah tercapai.

Jika trend dan struktur keputusan dalam pilihan raya akan datang tidak banyak berubah, kemungkinan sistem dua parti itu akan terbentuk, tetapi jika perubahan mendadak berlaku dan trend asal keputusan pilihan raya sebelum ini kembali semula (Barisan Nasional menang besar, Pakatan Rakyat kalah teruk semula) maka sistem dua parti tidak mungkin terbentuk dalam masa terdekat ini. Sebaliknya jika PR terus diterima pengundi maka sistem dua parti akan lebih mungkin terbentuk. Mahu tidak mahu kalau kita benar-benar impikan tahap Negara maju, maka sistem dua parti adalah salah satu unsur yang mungkin berlaku kerana ianya adalah sebahagian daripada apa yang berlaku/ciri-ciri Negara maju. Kebangkitan pihak pembangkang bukan dilihat kerana adanya kelemahan pihak kerajaan, tetapi bagi pembentukan sebuah kerajaan yang lebih baik.

RUJUKAN

- Akira Ishida, (1996), *'The Malaysian General Election of 1995'*, Electoral Studies, vol. 15, no. 1, hal. 93-142
- Aninah Janang & Suria Janib, (2008), *'Pengajaran Besar untuk UMNO'* *Dewan Masyarakat*, Mei 2008, hal. 12-19
- Chin-Huat Wong, (2005), *'The Federal and State Elections in Malaysia, March 2004'* Electoral Studies, Vol. 24, Issue 2, Jun 2005, hal. 311-319

- Hassan Ahmad, (2008), 'Yang Mengejutkan: Yang Tidak Mengejutkan' *Dewan Masyarakat*, April 2008, hal.24-25
- Hussain Mohamed, (2006), 'Pembangkang dalam Politik Malaysia: Masihkah Sekadar Suatu Impian?' dalam Mohd. Fauzi Yaacob (ed.), *Malaysia: Menangani Perubahan dan Pembangunan*, Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya, hal. 51-74
- Mior Kamarul Shahid, (2008), 'Analisis Keputusan Pilihan raya Umum ke-12,' *Milenia Muslim*, April 2008, hal.16-23
- Kuppuswamy, C.S., 'Malaysia: General Elections 2008-An Analysis,' (South Asia Analysis Group, Paper no. 2627), <http://www.southasiaanalysis.org/%5Cpapers%27%5Cpaper2627.html> (2 April 2008)
- Mohd. Izani Mohd. Zain, (2007), 'Pembangkang dalam Parlimen di Malaysia,' dalam Mohd. Izani Mohd. Zain, (ed.), *Demokrasi dan Dunia Islam: Perspektif Teori dan Praktik*, Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaysia, hal. 183-194
- Mohd. Noor Yazid, (2008), 'Sistem Dua Parti Mungkin Realiti Masa Depan: Gabungan Pelbagai Faktor Punca Kerusi Pembangkang meningkat di Parlimen, Dewan Undangan Negeri,' *Rencana Berita Harian*, 17 Mac 2008, hal. 9
- Murphy, Colum, (2008), 'Anwar Liberates Malaysian Politics,' *Far Eastern Economic Review*, September 2008, hal.6-10
- Sivamurugam Pandian, (2006), 'Pilihan raya Umum 1999 dan 2004: Perubahan dan Kesenambungan,' dalam Mohd. Fauzi Yaacob (ed.), *Malaysia: Menangani Perubahan dan Pembangunan*, Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya, hal. 75-86
- Sivamurugam Pandian, (2005), *Legasi Mahathir*, Kuala Lumpur: Utusan Publications
- Zainuddin Mahmud, (2008), 'Orang Melayu di bawah Kerajaan Pembangkang' *Dewan Masyarakat*, April 2008, hal. 11-13
- Zulkifli Salleh, (2008), 'Belayar di Lautan Merah?' *Dewan Masyarakat*, April 2008, hal. 18-19